

Castell de la Guàrdia

El Bruc

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Coll de Guiró
Emplaçament A la muntanya de Montserrat. Regió d'Agulles.
Alçada: 853

Coordenades:

Latitud: 41.60667
Longitud: 1.77269
UTM Est (X): 397733
UTM Nord (Y): 4606834

Classificació

Número de fitxa 08025 - 77
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval Romànic
Segle IX-XII
Estat de conservació Dolent
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN R-I-51-5210
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPA, núm. 831
Generalitat i altres inventaris
Accés Difícil
Ús actual: Social
Titularitat Privada
Titular: 08025A009000020000YG

Fitxes associades:

[Sant Pau Vell](#)

[Arbreda de Pinassa rodal A2](#)

Autoria de la fitxa

Gemma Estrada i Planell i Josep-Vicenç Mestre Casanova

Data de registre de la fitxa:

dc., 25/07/2012 - 02:00

Descripció

El castell se situava en un planell (que té una longitud de 18 metres) dalt del turó al nord de l'església de Sant Pau Vell. Actualment només resten unes filades de mur entre aquest planell i un replà que hi ha a sota i un llenç de mur al marge sud d'aquest replà. La paret d'aquest segon mur està feta amb la tècnica de l'opus spicatum que possiblement es pot datar al segle X.

Observacions:

Un dels castells que s'aixecaren al Montserrat fou el castell Bonifaci, o Benefaci, que, segons Argáiz, amb el temps fou conegut també amb el nom de la Guàrdia. Un document de l'any 974, l'anomena "Bonifaci, dit la Guàrdia", i el situa en el comtat de Barcelona. Abans d'acabar el segle X, el castell pertanyia als vescomtes de Barcelona (per això al segle XII el vescomte Berenguer Ramon té com a cognom "Saguàrdia") i, en extingir-se aquest llinatge, passà a uns castlans també dits "la Guàrdia" o "Saguàrdia". El 1063, els vescomtes Udalart II i Guilla infeudaren el lloc a Garí. En el "castrum Bonefacii, quod dicunt Guardia", el 1117, el monestir de Sant Cugat del Vallès hi tingué drets. El 1157, Berenguer de la Guàrdia, fill del difunt vescomte Reverter (vescomte que creiem dotat d'una forta personalitat i de vida tempestejada), vengué al comte de Barcelona "meum castrum de ipsa Guardia cum toto ipso monte Montisserrati", n'esdevingué castlà per al comte. Els llinatges Guàrdia, Montserrat i Castellolí i Sestorres tenen a veure amb aquest castell. Segons el P. Albareda, la més important adquisició que va fer l'abat Jaume de Vivers (1348-1375) fou la del famós castell de la Guàrdia, i de la parròquia del Bruc, feta al 1370, al rei Pere III, per 36.000 sous. Pere Sacosta, batlle general de Catalunya, en l'escriptura de presa de possessió certificava "de voluntat e exprés manament del dit Senyor Rei [...] haver venut al molt honrat e religiós frare Jacme, prior del monestir de Santa Maria de Montserrat, e al dit monestir per tot temps, en franc alou, lo castell de sa Guàrdia e la parròquia des Bruc, ab fortalises e edificis, ab feu, feuaters, vassalls e directes senyories, e ab masies e borges, homes e fembres, censes, delmes agrers e rendes, e ab tots llurs territoris e térmens, e encara ab mer e mixt imperi, e ab tota jurisdicció alta e baixa, civil e criminal, e ab tot altre exercici d'aquella e ab host e cavalcada e ab totes eixides e esdeveniments, fruits, pertinències e drets dels dits castell e parròquia". En una escriptura del 1396, relacionada amb el castell de la Guàrdia, es presenten els priors en funcions de senyors feudals. El P. Albareda menciona que el 15 de desembre d'aquell any, comparegué davant del prior del monestir, Vicenç de Ribes, Joan de Prat, fill i hereu universal d'Ausbert de Prat, el qual, en vida, havia obtingut del monestir el castell de la Guàrdia en feu honorat. El fill venia a cercar la investidura de mans del prior. Agenollat davant el P. Vicenç de Ribes, que tenia el llibre dels Evangelis obert damunt els genolls, prestà jurament de fidelitat, tocant amb les mans (diu l'escriptura) realment i palpablement els quatre sants Evangelis, i el ple homenatge de mans i boca segons els Usatges de Catalunya. Amb aquest homenatge, es reconegué vassall del dit prior i del monestir, i el prometé servir, guardar i servir com a bon vassall. Llavors el prior de Montserrat, senyor del castell de la Guàrdia, s'alçà, desembeinà una espasa i, nua, la lliurà a mans de Joan de Prat; per atorgar-li el feu del castell amb tots els drets.

Història

El castell de la Guàrdia, formava part del vescomtat de Barcelona. Comprenia les terres dels actuals termes del Bruc i Collbató. Formava part dels cinc castells de Montserrat (Collbató, Marro o de Santa Cecília, Montserrat, Otger) que defensaven estratègicament els voltants de la muntanya. D'aquesta manera es protegia el flanc occidental del comtat barceloní de les ràtzies musulmanes. El nom de Bonifaci i de Guàrdia se li donà, segons Carreras Candi, pel "bé que feia de guardar", ja que des del lloc on es construí podia dominar les terres d'Igualada, Calaf i Manresa. Dins del terme sorgiren diversos castells com el de Collbató i el del Bruc, que a partir del segle XII, el primer, i del XIII el segon, se separaren del de la Guàrdia. Els primers senyors coneguts són els vescomtes de Barcelona, si bé no es troba cap document d'aquesta família fins el 999, en què el vescomte Udalard i la vescomtessa Riquilda donaren a la casa de Sant Miquel de Montserrat un alou situat en el terme del castell. Els vescomtes de Barcelona continuaren posseint el castell de la Guàrdia pels comtes de Barcelona sense interrupció fins a l'extinció del llinatge. El nom de la Guàrdia va predominar al llarg del temps sobre el de Bonifaci. Això va ser degut a que en les diferents generacions que tenien la propietat sobre el castell, el càrrec vescomtal va passar de Guislabert I, fill d'Udalard, a Udalard II, el seu nét, i d'aquest al seu fill Guislabert II, l'últim hereu directe d'Udalard, ja que Guislabert va deixar com a regent al seu nebot Guillem de sa Guàrdia. El vescomte Reverter amb el seu fill Berenguer l'any 1136 infeudà el castell de la Guàrdia al seu nebot Guillem I de la Guàrdia, fill d'un desconegut germà o germana del vescomte Guislabert de Barcelona. Els Guàrdia acabaren heretant els drets dels vescomtes de Barcelona en desaparèixer aquesta família. L'any 1157, Berenguer de la Guàrdia va vendre el castell junt amb la muntanya de Montserrat al comte Ramon Berenguer IV. El 1193 el senyor del castell era Guillem I de La Guàrdia, a qui Alfons el Cast va demanar la potestat del castell. L'any 1358, Pere el Cerimoniós va vendre el domini del castell al cavaller Bernat Sestorres, amb totes les pertinences i drets feudals. L'any 1370, els hereus de Bernat Sestorres van comprar al rei tota la jurisdicció i els drets reials del castell pel termini de deu anys. Però els vassalls del castell van protestar al·legant mals tractes del nou senyor i el tresorer del rei va desfer l'operació. El monestir de Montserrat, que ja havia rebut anteriorment diverses donacions de les terres del castell, va adquirir el castell de La Guàrdia i la parròquia del Bruc, l'any 1371 segons la venda confirmada pel rei Pere III. El monestir en va tenir la jurisdicció fins a la fi de l'Àntic Règim.

Bibliografia

ALBAREDA, Anselm, M (1972). Història de Montserrat. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p.51
LAUDO, Susana. Inventari del patrimoni cultural del Parc Natural de la Muntanya de Montserrat. Patrimoni immoble i patrimoni arqueològic. Vol. 1. Generalitat de Catalunya. CARRERAS I CANDI, F, (1911). Los castells de Montserrat, p.194 CATALÀ I ROCA, Pere, (1976). Els Castells Catalans. P.184-197. Barcelona. Dalmau Editor. Catàleg de Monuments i conjunts històrico-artístics de Catalunya. (1990) Generalitat de Catalunya. p.380 ESTRADA I PLANELL, Gemma (1991). El Bruc, el medi, la història, l'art. Ajuntament del Bruc i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p.64-65

